

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти Магістр
на тему: «Особливості застосування перекладацьких трансформацій у
текстах економічної тематики»

Виконала здобувачка вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
спеціальності 035 Філологія
(035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно),
перша – англійська)
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Мандрика Я. В.
Керівник: Тагільцева Яніна
Рецензент: Воскобойник Валентина

Полтава – 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ	8
1.1. Поняття і теоретичні засади дослідження поняття дискурсу	8
1.2. Економічний дискурс в системі лінгвістичних досліджень	14
1.3. Особливості перекладу текстів економічного дискурсу	23
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ	28
2.1. Аналіз застосування еквівалентного перекладу та перекладацьких трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу	28
2.2. Дослідження специфіки використання граматичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу	38
2.3. Особливості використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу	45
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

В умовах сучасності, економічний дискурс – один з таких, що знаходяться у постійному розвитку і русі, з огляду на розвиток економічної сфери, появу нових економічних понять, що обумовлює також і появу нових термінів, що номінують ці поняття. Активний розвиток сучасної економічної сфери дозволяє зробити висновки і про еволюцію термінологічного апарату економічного дискурсу.

Актуальність теми роботи обумовлена тим, що термінологія економічного дискурсу невинно розвивається, сфера її вживання потребує постійного поглиблення наявних досліджень, з метою актуалізації їх результатів відповідно сучасних змін. Отже, необхідним видається поглиблення аналізу особливостей перекладу економічної термінології як одного з важливих аспектів англомовного дискурсу.

Проблемі відтворення англомовних термінів присвятили свої роботи багато дослідників: В. І. Карабан, А. Я. Коваленко, В. Н. Комісаров, О. Л. Семенов, Н. Біян, П. О. Катишев, А. Р. Полохач та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана в межах основних напрямів науково-дослідних робіт кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін за темою: „Актуальні питання сучасної філології та особливості викладання мовних дисциплін в аграрному вищому навчальному закладі”.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз особливостей перекладу термінів економічної сфери з англійської мови українською.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розглянути існуючі підходи до вивчення понять «терміну»;
- проаналізувати підходи до класифікації англомовної термінології;
- розглянути економічний дискурс в системі лінгвістичних досліджень;

- визначити специфіку перекладу економічної термінології з англійської мови українською;
- здійснити аналіз особливостей перекладу термінів економічної сфери з англійської мови українською.

Об’єктом дослідження є текст економічного спрямування.

Предметом дослідження виступає специфіка перекладу термінів економічної сфери з англійської мови українською.

Методи дослідження. Для вивчення проблеми і розв’язання завдань роботи використано комплекс методів. Вони базуються на комунікативно-функціональному підході та включають теоретичний аналіз спеціальної літератури за темою дослідження, підбір текстів для аналізу із застосуванням порівняльно-зіставного та контекстуального методів дослідження текстів оригіналу й перекладу та виявлення відповідних стратегій перекладача, статистичну обробку отриманих даних та лінгвістичну і перекладацьку інтерпретацію отриманих результатів.

Інформаційна база дослідження. Основою практичного дослідження стали:

- Assessing and monitoring the economic and financial standing of bidders and suppliers. May 2021 [40];
- The evolution of the financial contract in economic development (N. Bose) [41];
- Stepanyuk N. Socioeconomic inequality in territorial and regional space [61];
- Cargo Contract of Carriage [44];
- Uniform Rules concerning the Contract for International Carriage of Goods by Rail [63] та інші.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в роботі:

- досліджено теоретичні аспекти перекладу англомовних термінів економічної сфери;

- розкрито різні підходи до визначення понять «терміну» та «терміносистеми»;
- виявлено структурні та функціональні особливості термінів;
- з'ясовано способи перекладу англійських термінів економічної сфери;
- зроблено спробу представити та обґрунтувати способи перекладу англійських термінів економічної сфери.

Практичне значення одержаних результатів наукової роботи полягає у можливості використання результатів дослідження при написанні курсових і дипломних робіт з перекладознавства, на практичних заняттях з розділу «Переклад термінів», на семінарських заняттях з «Порівняльної лексикології англійської та української мов». Також є можливість використання матеріалу і результатів дослідження при роботі в області лексикографії, при подальшому вивченні проблем термінології. Також досліджений матеріал може використовуватися при розробці навчальних курсів з риторики, культури мови і стилістики.

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, доповідалися й одержали позитивну оцінку на I науково-практичній конференції «Соціально-гуманітарні проблеми XXI століття: актуальність, багатополарність, перспективи розвитку».

Публікації. У межах теми кваліфікаційної роботи було опубліковано тези «Лексичні трансформації у контексті перекладу англійських економічних текстів українською мовою» у збірнику матеріалів I науково-практичної конференції «Соціально-гуманітарні проблеми XXI століття: актуальність, багатополарність, перспективи розвитку» [20].

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до роботи, списку використаних джерел, рисунку і додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1. Поняття і теоретичні засади дослідження поняття дискурсу

Семантичний діапазон терміну «дискурс» у лінгвістиці дуже широкий. Його асоціюють з усіма виявами комунікації в суспільстві: у межах окремих каналів таких як слуховий, візуальний, тактильний, та виявом правил спілкування, способів викладу та втілення прагматичної мети мовців [4, с. 153].

Часто поняття дискурсу асоціюють з формами та типами мовлення, способами побудови повідомлення, риторикою, характеристиками певної особи чи групи осіб [4, с.153]. Також дискурс розглядають як функціональний стиль (науковий, діловий, літературний, писемний, усний, художньо-белетристичний), як підвид функціонального стилю (кінодискурс, газетний, судовий, юридичний), а також як рід художньої літератури (епос, лірика, драма тощо).

Дискурс (від французького “discourse” – «мовлення») – це текст в аспекті події, зв’язний текст у поєднанні з екстралінгвістичними факторами; це мовлення, яке виступає цілеспрямованим соціальним актом, що бере участь у взаємодії людей та їхніх когнітивних процесах.

Підсумовуючи різні трактування дискурсу, М. Л. Макаров виділяє основні координати, за якими визначається дискурс: формальна, функціональна та ситуативна інтерпретації. Формальна інтерпретація – це розуміння дискурсу як утворення вищого за речення рівня. Мова йде про надфразову єдність, складне синтаксичне ціле. Функціональна інтерпретація – це розуміння дискурсу як використання мови в усіх її різновидах.

Ситуативна інтерпретація – це врахування психологічно, культурно та соціально значимих умов спілкування.

У напрямку когнітивно-комунікативного тлумачення дискурсу І. С. Шевченко та О. І. Морозова підкреслюють, що це інтегральний феномен, когнітивно-комунікативна діяльність, як сукупність процесу та результату, що включає як екстралінгвальний, так і власне лінгвістичний аспект; в останньому, крім тексту виділяється пресупозиція та контекст (прагматичний, соціальний, когнітивний), які обумовлюють вибір мовних засобів [38, с. 19].

Дискурс звернений до прагматичної ситуації, що визначає комунікативну адекватність та зв'язність дискурсу, його імплікації та пресупозиції. «Фрейми» (типові ситуації) та «сценарії» (акцентування на розвитку ситуації) моделюють контекст дискурсу. Дискурс також звернений до ментальних процесів учасників комунікації: соціокультурних, етнографічних та психологічних правил розуміння мовлення в певних умовах, які й визначають ступінь зв'язності мови, співвідношення загального і конкретного, експліцитного й імпліцитного в змісті дискурсу.

Мовознавець сучасності Ф. С. Бацевич стверджує, що мовлення (дискурс) і текст – це не тотожні поняття. Текст – це інертний дискурс, позбавлений живих обставин. У дискурсі виявляються паралінгвістичні засоби, чого не відбувається в тексті. Дискурс є одиницею комунікативного аналізу, в той час, як текст – одиницею лінгвістичного. Дискурс – це одиниця інтерактивна, соціолінгвальна і трансактивна, а текст – лінгвальна. Термін «текст» можна застосувати до давніх текстів, у яких зв'язки з життям безпосередньо не відтворюються [4, с. 164].

Поняття «дискурс» не дорівнює поняттю «текст», проте в них є спільні риси, такі як реалізація певних змістових і формальних категорій, що містять підтекстову, концептуальну та змістово-фактуальну інформацію, можуть бути розглянуті в парадигматичному та синтагматичному планах та мають свою структуру [7, с. 41].

“Наукова біографія” терміна “дискурс” глибока і досить складна. Вона почалася ще на початку зародження гуманітарної науки людства в античні

часи, проте, його значення не втратили своєї актуальності й досі. Детальному розгляду цієї проблеми присвячена окрема робота К.С. Серажим “Еволюція поглядів на дискурс” [33]. Більш ніж дві тисячі років під цим поняттям розумілися бесіди (діалоги або мовлення) – спершу (у древньому Римі) тільки вчених, а згодом – і широкого загалу. І лише у 50-х роках минулого століття поняття “дискурс” почало вживатися як термін лінгвістики. Уперше, у 1952 р., до нього звернувся, аналізуючи мову реклами, З. Харріс [50]. Сам дискурс (зокрема, його внутрішня організація) став предметом дослідження наприкінці 50-х років ХХ століття, коли з’явилися праці про синтаксичні конструкції, що складаються з двох і більше речень (ще у 20-ті роки ХХ століття Л. Щерба означив це мовне явище як складне синтаксичне ціле, пізніше його стали називати надфразною єдністю). У перший період розвитку цього напрямку лінгвістичних досліджень досліджувалися логічні зв’язки у надфразних єдностях, синтаксичні регулярності (повторюваність морфем і синтаксичних конструкцій у сусідніх висловлюваннях, змістова тотожність різних виразів, що потрапляють в ідентичне середовище) [51].

На початок 1970-х років, коли сформувалася нова течія – “лінгвістика тексту”, що об’єднала суто лінгвістичні та суміжні з ними підходи, як теоретичні (літературознавство, функціональна стилістика), так і прикладні (теорія комунікації, статистична обробка текстів, психологія, викладання мов, автоматизований переклад, інформатика тощо), – виникла потреба чіткого окреслення предмета дослідження лінгвістики тексту, а отже, чіткого визначення сутності двох ключових понять – тексту і дискурсу. Основну відмінність між ними сформулював Е. Бенвеніст. Дискурс ним було визначено як процес застосування мовної системи, а текст – як результат цього процесу.

Дослідження проблеми породження та функціонування дискурсу є одним із провідних напрямів світової лінгвістики. Проблеми вивчення дискурсу висвітлюються у працях як зарубіжних, так і українських науковців (Ф. С. Бацевича, Л. Р. Безуглої, В. І. Карасика, Л. С. Піхтовнікової, А. М.

Приходька, К. С. Серажим, П. Серіо, М. Стаббса, Ю. С. Степанова, М. Фуко, З. Харріса, І. С. Шевченко, та ін.). У тлумаченнях різних авторів трапляються різні визначення дискурсу. Так, дискурс розуміється, як:

- зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості (когнітивних процесах). Дискурс – це мова, «занурена в життя» [38];
- когнітивне явище, що має справу з передачею знань, з оперуванням знаннями певного роду, а головне – зі створенням нових знань [33, с. 89];
- вербалізована мисленнєво-мовленнєва діяльність, що вміщує не лише лінгвістичні, але й екстралінгвістичні компоненти [38, с. 194];
- складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища, який, по-перше, детермінується (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими чинниками. По-друге, має «видиму» – лінгвістичну структуру (зв'язний текст чи його семантично значущий та синтаксично завершений фрагмент) та «невидиму» – екстралінгвістичну (знання про світ, думки, настанови, мету адресанта, необхідні для розуміння цього тексту). По-третє, характеризується спільністю світу, який «будується» впродовж розгортання дискурсу його репродуцентом (автором) та інтерпретується його реципієнтом (слухачем, читачем тощо) [33, с. 13];
- тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, письмову, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», що залежать від тематики спілкування, мають своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [4];

– багатовимірне соціо- та лінгвокультурне явище, у межах якого здійснюється вербальна комунікація в певній предметно-тематичній сфері. У дискурсі реалізуються, об'єднуючись, взаємодіючи та розчиняючись один в одному три основні конститутивні фактори/регістри спілкування – середовище, модус (режим) та стиль спілкування [38];

– інтегральний феномен, мисленнєво-комунікативна діяльність, що протікає в широкому соціокультурному контексті [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 118].

Ю. Хабермас, погоджуючись з В. І. Карасиком, пропонує таку класифікацію категорій дискурсів:

– конститутивні, що дозволяють відрізнити текст від нетексту (відносна оформленість, тематична, стилістична та структурна єдність і відносна смислова завершеність);

– жанрово-стилістичні, що характеризують тексти відносно їх відповідності функціональним різновидам мовлення (стильова належність, жанровий канон, клішованість, ступінь ампліфікації/компресії);

– змістовні (семантико-прагматичні), що розкривають значення тексту (адресативність, образ автора, інформативність, модальність, інтерпретація, інтертекстуальна орієнтація);

– формально-структурні, що характеризують спосіб організації тексту (композиція, членування, когезія) [36].

Вивчаючи особливості дискурсу, Е. Н. Малюга наводить таку класифікацію його видів [55, с. 90–93]:

– за сферою застосування або звернення: політичний та ідіополітичний дискурс (А. М. Баранов, Ю. М. Караулов, О. К. Павлова, П. Б. Паршин, О.В. Попова, А. В. Прокопенко, А. А. Семенюк, П. Серію, А. П. Чудінов, О.Й.Шейгал, Г. М. Яворська); звичайна розмова і персуазивний дискурс (Р. Т. Лакофф), діалогічний (О. В. Алфьоров); педагогічний (Н. О. Антонова, Т. В. Єжова, К. Г. Кабаченко, В. Г. Пасинок); науковий (О. М. Ільченко,

Н. О. Мішанкіна, Т. В. Радзієвська); сімейний (А. А. Семенюк), родинний (О. В. Бровкіна);

– за видом мовлення: письмовий та усний (У. Чейф), розумовий дискурс або «внутрішня мова» (Л. С. Виготський);

– за особистісною або професійною належністю: персональний (особистісно-орієнтований), інституціональний (В. І. Карасик, Г. Г. Слишкін, О. Й. Шейгал), дискурс міжнародних стосунків, соціальний, внутрішньополітичний, військовий (Б. М. Галієв, Т. С. Юсупова), міжкультурний (Л. І. Гришаєва, М. К. Попова), юридичний дискурс (Ю. Хабермас);

– за наявністю особливого фактора: гендерний (І. С. Кон, А. П. Мартинюк), суб'єктивний та безсуб'єктивний дискурс (О. Г. Ревзіна);

– стосовно жанру: публіцистичний (Н. М. Белозьорова, О. В. Дудолодова, К. С. Серажим, Й. А. Стернін, О. В. Федорова), поетичний (Ю. В. Казарін, В. В. Красних та ін.), художній дискурс (О. А. Бабелюк, І. А. Бехта, В. Б. Бурбело, Дж. Серль, І. В. Смушинська, Ц. Тодоров);

– за філософськими напрямками: критичний, етичний дискурс (Ю. Хабермас).

М. Стаббс виділяє три базові характеристики дискурсу:

– у формальному відношенні дискурс – це одиниця мови, що за обсягом більша, ніж речення;

– у змістовному плані дискурс пов'язаний із використанням мови в соціальному контексті;

– за своєю організацією дискурс інтерактивний, тобто діалогічний [60, с. 1].

На думку Д. С. Абрамович, М. Ю. Чікарькової, процес формування дискурсу як С- системи умовно можна поділити на три етапи:

1. когнітивний (етап задуму, планування, урахування обмежень);
2. прагматичний (створення стратегій, що реалізують інтенцію);
3. етап мовно-мовленнєвої реалізації (реалізація стратегій у мовленні).

Учасниками кожного етапу, які створюють систему, що управляється самостійно, є:

- автори (автор) дискурсу у ролі мовних осіб;
- вбудовані в мовну картину світу соціальні очікування (замовлення) на результати реалізації дискурсу;
- обмеження на дискурс: традиції жанрів, обсяг, норми висловлювання, екстралінгвістичні умови, тощо [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 91].

В нашому дослідженні, за робоче визначення буде прийнято визначення дискурсу, яке надає В. Н. Ярцева, а саме: дискурс – зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості (когнітивних процесах).

1.2. Економічний дискурс в системі лінгвістичних досліджень

В умовах сучасності, економіка є основою життя суспільства. Економіка характеризується власними правилами, термінологією, отже, їй повинен бути властивий власний специфічний дискурс – економічний дискурс, який наразі знаходиться на стадії розвитку та є об'єктом дослідження економічної лінгвістики.

Економіка (від гр. *oikonomia* – управління господарством) – це «найважливіша сфера суспільного життя, в якій на основі використання різноманітних ресурсів здійснюється виробництво, обмін, розподіл та споживання продуктів людської діяльності, формується і постійно розвивається система продуктивних сил і економічних відносин, якими управляють різні типи економічних законів» [4, с. 380].

З метою визначення галузей діяльності економічного дискурсу та всього широкого діапазону проблем, що розглядаються в рамках економічного дискурсу, нам необхідно з'ясувати, що становить саме поняття «економіка». Тому розглянемо декілька визначень, що стосуються поняття «economy», «economics» в іноземних та українських словниках.

Так, Кембриджський та Оксфордський новітні словники англійської мови висвітлюють наступні визначення:

Economics – 1) the study of the way in which economies work, for example, the way in which they make money and produce and distribute goods and services; 2) business activities considered from a financial point of view, and whether or not products or services are likely to make a profit [58].

Economy – 1) the system of trade and industry by which the wealth of a country is made and used; 2) the intentional saving of money or, less commonly, the saving of time, energy, words, etc. – згідно зі словником Кембриджського університету [57].

В Оксфордському словнику даються такі значення:

Economics – the branch of knowledge concerned with the production, consumption, and transfer of wealth [58].

Economy – the state of a country or region in terms of the production and consumption of goods and services and the supply of money [58].

Із даних визначень випливає, що економічні тексти охоплюють низку тематик. Економіка пронизує всі сторони життя сучасної людини, і тому в економічний дискурс внесені тексти, які можуть відповідати соціально-економічному, економіко-правовому розрізу, тексти ділового листування, документи, презентації, газетно-журнальні статті на економічні теми тощо.

Економіка – це не лише наука, це також особлива гілка суспільного життя, яка виходить за межі наукового знання. Усі нагальні сучасні проблеми: інфляція, урядове регулювання бізнесу військові витрати, бюджетні дефіцити, бідність і нерівність, безробіття, забруднення навколишнього середовища, та інше – сягають своїм корінням в проблему

ефективного використання ресурсів, а отже їх також можна віднести до економічних проблем [62, с. 3]

Економіка – це громадська наука про використання економічних ресурсів з метою максимального задоволення необмежених матеріальних потреб суспільства [62, с. 27]. Економіка досліджує проблеми ефективного використання обмежених виробничих ресурсів або управління ними з метою досягнення максимального задоволення матеріальних потреб людини.

Таким чином, можна дійти до висновку, що економіка є нібито конгломератом різноманітних концептів, що охоплюють багато галузей людського життя. Економічний дискурс як об'єкт дослідження вже давно займає перші місця серед досліджень лінгвістичного характеру.

В англійській науковій традиції існує такий напрям досліджень, як «economic discourse research», пов'язаний з описом взаємодії між суб'єктами, які переслідують позамовні цілі отримання фінансової вигоди. Крім того, становлення нової дисциплінарної галузі супроводжується достатньою рухливістю в трактуванні самого поняття економічного дискурсу (в українській мові використовується також паралельний термін «економічна комунікація») [9, с. 16]. Найчастіше в роботах одних і тих же авторів, поняття «економічний дискурс» трактується як «мовні акти та засоби, які виражають реалії економічного життя» [35], або як «спосіб спілкування, що складається у використанні людьми усного та писемного мовлення для реалізації реалій економічного світу» [35].

Відомий західноєвропейський фахівець Ф. Баргієла-Чаппіні визначає економічний дискурс як «все, що пов'язане з тим, як люди спілкуються, використовуючи живе спілкування або листування, в комерційних організаціях для виконання роботи», як «соціальне спілкування в економічному контексті» [43].

Історія досліджень економічного дискурсу в рамках економічної лінгвістики бере початок у прикладних роботах авторів Західної Європи та США з навчання професійним мовам – мовам для спеціальних цілей, що

датується періодом 1970–1980-ті рр. До 1990-х рр. західноєвропейські та американські вчені, переважно вивчають англійську мову ділового спілкування, усвідомлюють існування зазору між економічним спілкуванням, освоєним в навчанні, і економічною комунікацією, яку пропонує реальна практика підприємництва [25, с. 44]. Спроба розібратися з тим, як влаштована економічна комунікація, призводить до формування і втілення теоретичного сценарію економічної лінгвістики, появи наукових праць, в яких визначені об'єкт, предмет і методологія досліджень, а також виявлені, обгрунтовані і частково описані конструктивна і посередницька роль мови (мовного спілкування) в культурі організацій і корпоративних суб'єктів, а також закономірності основних типів і жанрів сучасного економічного спілкування (С. Тітц, Л. Коен, Ст. Бхатія, Ф. Баргієла-Чиаппіні, А. Пенникук, Х. Спенчер-Оаті, Л. Бімер, Ай. Вайнер, Л. Путнам, Дж. Пончіні, К. Нікерсон, Д. Сайферт та ін.) [26, с. 98].

Визнання інтернаціональності економічної комунікації межує з вивченням функціональних можливостей ділової англійської мови, що Н. А. Олійник називає свого роду *lingua franca* макро-економіки [25, с. 99]. На цьому підґрунті, найновітніші роботи в галузі дослідження економічного дискурсу долають тенденцію євро- і америкоцентризму, пов'язану з переважаючим дослідженням англійської ділової культури. Актуальними стають роботи, що торкаються традиції здійснення економічної діяльності, які склалися або складаються у східних партнерів і особливо в азіатських лінгвокультурах – в Японії, Китаї, Південній Кореї, Малайзії, Таїланді, В'єтнамі (Р. Ратмайр, М. К. де Вріс, Ф. Баргієла-Чиаппіні, Р. Сколлон, тощо).

В українській лінгвістиці, дослідження в межах економічної лінгвістики розпочалися відносно нещодавно, що може бути зумовлене традиційною закритістю економічної сфери. Український дослідник А. Р. Полохач зазначає, що економічна лінгвістика є «молодим» напрямом у лінгвістиці, та визначає економічну лінгвістику як синтез ділової мови та економічної термінології, що вивчає функціонування мови і використання

мовних ресурсів в економічній діяльності [27, с. 272]. Дослідник зазначає, що фокус інтересів сучасної української економічної лінгвістики базується на міждисциплінарному підході та включає в себе вивчення таких ключових напрямків: економічний дискурс, економічна риторика, документознавство (документаційна лінгвістика), тощо.

Витоки української економічної лінгвістики, як можна простежити в лінгвістиці тексту та функціональній стилістиці, соціолінгвістиці і психолінгвістиці, лінгвопрагматиці, когнітивістиці, дискурсології, теорії комунікації, теорії організації та організаційної комунікації, теорії менеджменту, в прикладних дослідженнях «мови для спеціальних цілей».

А. Р. Полохач також зазначає, що економічна лінгвістика межує з такими галузями, як медіалінгвістика, юридична лінгвістика, політична лінгвістика, бізнес лінгвістика. Предметом економічної лінгвістики є дослідження функціонування мови в економіці та лінгвістична складова ділового спілкування. Об'єктом дослідження економічної лінгвістики є економічний дискурс, який науковець визначає як відкриту сукупність текстів, інтегрованих економічною тематикою і як вербалізацію ділового спілкування [27, с. 273].

Ю. Данюшина зазначає, що наразі економічна лінгвістика зараз тяжіє до вивчення:

- словникового складу англійської мови ділового спілкування;
- лексики економічного дискурсу;
- процесу розширення запозичень у сфері економіки;
- мови різних соціальних груп приватних підприємців, наприклад, жаргону вуличних торговців;
- окремих дискурсивних сфер – дискурсу базару і ринку;
- корпоративного дискурсу комерційних фірм;
- жанрів і конвенцій письмової ділової та електронної комунікації;
- публічної мови ділової людини;
- мовного портрета підприємця;

- міжкультурної ділової комунікації [46, с. 243].

При цьому, як зазначає Ю. В. Данюшина, перспективи галузі зв'язуються з поглибленим вивченням:

- організаційної, корпоративної та управлінської комунікації;
- усного, письмового і технічно-опосередкованого ділового спілкування, з його типологією і жанровою класифікацією;
- професійних підмов економічної сфери (банківської, біржової, бухгалтерської, адміністративної, виробничої та ін.);
- навчально-академічної мови бізнесу, економіки, менеджменту, що застосовуються в навчальних посібниках, академічних і науково-популярних публікаціях, лекціях і тренінгах ділової тематики, в мовному Консалтингу та коучингу;
- мови бізнес-медіа;
- мови PR, реклами та маркетингу, спеціальних мовних технік продажів і телемаркетингу;
- дискурсу презентацій, нарад, переговорів, співбесід та інших управлінських завдань;
- бізнес-лексикографії;
- документознавства;
- міжкультурної економічної та бізнес-комунікації [47, с. 178].

Говорячи про термінологію як англійськомовного, так і українськомовного економічного дискурсу, варто зазначити, що з огляду на широкий тематичний спектр, який охоплює цей підвид дискурсу, необхідно виокремити термінологічні групи, які включає в себе економічна термінологія. Орієнтуючись на функціональний поділ економічного дискурсу, який пропонує Ю. Данюшина, виокремимо тематичні групи термінології економічного дискурсу:

1) термінологія навчального та академічного економічного дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного економічного дискурсу, яка застосовується в доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія економічного дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статуті компанії, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності компанії в текстах медіа-дискурсу;

5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації, тобто фахова термінологія або професіоналізми, які застосовується в рамках переговорів, обговорень питань з клієнтами, колегами, включаючи виробничий та технічний дискурс, а також сленг та арго, які застосовуються в економічному дискурсі [46, с. 244].

За спеціальними галузями економічного дискурсу, можна виокремити наступні групи термінології:

- термінологія менеджменту;
- термінологія банківської справи, торгівлі, бухгалтерії;
- термінологія виробництва, яка варіюється в залежності від галузі функціонування компанії;
- вузькогалузева термінологія, яка варіюється в залежності від галузі функціонування компанії;
- термінологія реклами та маркетингу;
- ділова та юридична термінологія;
- навчальна та академічна мова бізнесу, економіки та менеджменту, яка використовується в підручниках чи в наукових матеріалах, публікаціях, лекціях, тренінгах, консультаціях та семінарах на економічні теми.

Важливу роль у економічному дискурсі, як у будь-якому термінологічному дискурсі, відіграють професіоналізми. У сучасній лінгвістиці термін «професійний жаргон» або «професіоналізм» відноситься до специфічних слів і виразів, характерних для певної професії або роду

занять. Представники однієї професії можуть використовувати жаргон для позначення конкретних явищ, які не мають назв в стандартній лексиці або занадто складні для розуміння [17, с. 20].

Деякі вчені ототожнюють поняття «професійний жаргон», «професіоналізм» та «спеціалізований сленг», які вони розглядають як особливий пласт лексики, активно використовуваний протягом певного періоду часу членами певної соціальної групи і створений спеціально для підтримки комунікації всередині цієї конкретної групи [49].

Згідно з визначенням дослідників Ч. Лорена та М. Нордмана, професійно-науковий жаргон розуміється як «сукупність всіх мовних засобів, використовуваних у професійно обмеженій сфері людського спілкування». На думку дослідників, ці лексичні засоби можна розділити на ті, які присутні у всіх професійних підмовах, і ті, які зустрічаються тільки в деяких з них [53, с. 78].

Ш. Лорен та М. Нордман відзначали, що існує багато професійних підмов, пов'язаних з людськими знаннями і професійною діяльністю. Для того щоб охопити комунікацію будь-якої області дискурсу, досить ознайомитися з декількома текстами, спеціалізованими періодичними виданнями, що розкривають мовні одиниці даної мови [53, с. 51].

У лінгвістичному енциклопедичному словнику, професійний жаргон визначається як «різновид мови, що функціонує переважно в усній взаємодії певної і досить стійкої соціальної групи людей, об'єднаних в силу своєї професії». Слід зазначити, що хоча автори словника визначають сленг як «те ж саме, що і жаргон», вони все ж підкреслюють, що термін «сленг» в основному використовується в українській літературі стосовно дослідження мовних ситуацій англійських країн. Згідно зі словником, сленг переважно використовується в контексті неформального спілкування і відображає досить вульгарне, нахабне, а іноді і гумористичне ставлення до обговорюваного предмету. Проте, професійний жаргон характеризується

специфічною лексикою, характерною для спілкування професіоналів в певній професійному середовищі [54].

Аналізуючи професійну мову, Н. К. Гарбовський виділяє два типи професіоналізмів:

– до першого типу належать професіоналізми, що представляють собою дублети спеціалізованих термінів, одиниці лексико-фразеологічного рівня, а також нестандартні жаргонні вирази.

– до другого типу відносяться професійно марковані альтернативи конкретних форм вираження, що зустрічаються в літературній мові, тобто модифіковані форми, альтернативні вимови, різні акцентуації, модифікації слів, які, як правило, кваліфікуються як ненормативні в стандартній літературній мові.

Низка дослідників стверджує, що професіоналізми в основному використовуються в неформальних контекстах розмовної мови, де обговорюються професійні питання. Спеціалізована лексика, з іншого боку, використовується у формальних контекстах спілкування, що реалізуються у формі як усної, так і письмової взаємодії. Наявність великої кількості професіоналізмів притаманна як термінології англійської, так і українського економічного дискурсу.

Характеризуючи відмінності термінології українського економічного дискурсу, варто зазначити, що головна її відмінна риса полягає в тому, що українська термінологія містить велику кількість запозичень, зокрема, запозичень з англійської мови. Такий факт обумовлений тим, що в умовах поширення практики ведення міжнародної співпраці, учасники переговорів, процесу виробництва, тощо, мають володіти уніфікованою системою термінології, з метою досягнення взаєморозуміння в процесі комунікації.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що сучасна економічна термінологія як англійської так і української мов характеризується розгалуженою системою з огляду на комплексність поняття економіки, яке включає в себе діяльність різноманітних сфер, таких як виробнича,

економічна (мікро- та макро-), менеджмент, реклама та PR, сектор міжнародних зв'язків, тощо. Комунікацію кожного з цих секторів побудовано на функціонуванні термінології, яка в сукупності формує систему термінології економічного дискурсу.

1.3. Особливості перекладу текстів економічного дискурсу

Переклад термінів економічного дискурсу становить перекладацьку проблему, з огляду на те, що їх переклад характеризується необхідністю застосування перекладацьких трансформацій. Термін «трансформація» зустрічається в роботах таких учених, як А. Д. Швейцер, Я. І. Рецкер, В. І. Карабан, Л. С. Бархударов, В. Н. Комісаров, В. С. Виноградов, З. Є. Роганова, В. В. Алімов, Р. К. Міньяр-Белоручев, Г. Абраменко, І. М. Тетерукова та ін. Думки вчених розходяться щодо трактування поняття «перекладацька трансформація» і виділення видів цього явища. Так, дослідники дають такі визначення терміну «перекладацька трансформація»:

1) «численні і якісно різноманітні перетворення, які здійснюються для досягнення перекладацької еквівалентності (адекватності) перекладу всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов» **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**;

2) термін «трансформація» використовується в перекладознавстві у метафоричному сенсі. Насправді, мова йде про ставлення між вихідними і кінцевими мовними виразами, про заміну в процесі перекладу однієї форми виразу іншою [16, с. 118];

3) «відхід від використання ізоморфних засобів в обох мовах» (ізоморфні засоби – це системні еквіваленти, що характеризуються однаковим денотативним значенням граматичною однотипністю; при наявності міжмовного системного еквівалента слід застосовувати дослівний переклад) **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**;

4) зміна «формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**];

5) «перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу у вказаному сенсі. І, оскільки перекладацькі трансформації здійснюються з мовними одиницями, що мають як план змісту, так і план виразу, вони носять формально-семантичний характер, перетворюючи як форму, так і значення початкових одиниць» [11, с. 44].

З метою виділення і класифікації різних видів перекладацьких трансформацій необхідно звернутися до праць вчених-перекладознавців. У роботах В. М. Комісарова названі такі види трансформацій, як лексичні (транслітерація, перекладацьке транскрибування, калькування, деякі лексико-семантичні заміни), граматичні (граматичні заміни і членування речення) і комплексні (експлікація або описовий переклад, антонімічний переклад та компенсація) [16].

А. Д. Швейцер акцентує увагу на лексичних перекладацьких трансформаціях, виділяючи чотири їх різновиди:

- 1) трансформації на компонентному рівні семантичної валентності;
- 2) трансформації на рівні прагматичному (перекладацькі компенсації, заміна тих чи інших стилістичних засобів іншими, заміна алюзій на аналогічні, пояснювальний переклад);
- 3) трансформації на референційному рівні (конкретизація, генералізація, заміна реалій та ін);
- 4) трансформації на рівні стилістичному – компресія і розширення [37, с. 128]. Отже, можна зробити висновок про те, що пріоритетом дослідника були лексичні трансформації.

Такий дослідник, як Р. К. Міньяр-Белоручев виокремлює наступні три різновиди трансформацій: лексичні, граматичні та семантичні. На думку

дослідника, лексичні трансформації включають в себе такі як генералізація та конкретизація. Граматичні трансформації представлено замінами частин мов, членів речення. Семантичні трансформації – синонімічні, метаоричні заміни, використання модуляції – логічного розвитку, трансформація компенсації та антонімічного перекладу [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 105].

Найменування видів перекладацьких трансформацій у працях Л. С. Бархударова значно відрізняється від термінології інших дослідників. Так, учений виділяє чотири типи перетворень, або трансформацій: перестановки, заміни, опущення і додавання [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 25].

Такий дослідник, як В. В. Алімов виокремлює наступні різновиди перекладацьких трансформацій:

- лексичні трансформації;
- граматичні трансформації;
- стилістичні трансформації.

О. О. Селіванова зазначає, що зміна форми зумовлює здебільшого і зміну смислу, модифікація прагматичного впливу також передбачає зміну форми та змісту повідомлення. Враховуючи таку нероздільність, на думку дослідниці, перекладацькі трансформації можна розподілити на :

- формальні;
- формально-змістові, обумовлені специфікою мовних систем оригінального та перекладного текстів, а також контекстуальними та прагматичними факторами;

- прагматичні, які також формальнозмістовими [32, с. 86].

О. О. Селіванова підкреслює, що формальні трансформації передбачають зміну форми в перекладі при збереженні змісту оригіналу. Формально-змістові трансформації передбачають зміну форми та модифікацію змісту. Кожен з цих типів представлений одиницями різних мовних рівнів: фонетичного, графічного, лексичного, граматичного (морфологічного та синтаксичного) тощо [31, с. 45].

Український науковець С. Є. Максимов виокремлює такі групи перекладацьких трансформацій, як:

- Лексичні трансформації, які включають в себе формальні (практичне транскрибування, транслітерація, традиційна фонетична або графічна передача лексеми, калькування) та лексико-семантичні трансформації (генералізація, конкретизація, диференціація, модуляція, компенсація, цілісне перетворення);
- Граматичні трансформації, які включають в себе: нульову трансформацію, перестановки, заміну частин мови, додавання, опущення.;
- Лексико-граматичні трансформації, які включають в себе: антонімічний переклад, контекстуальні заміни [19, с. 128–132].

В нашій роботі, буде використано класифікацію трансформацій В. Н. Комісарова, з огляду на те, що така класифікація видається нам найбільш повною.

Отже, з усього вищезазначеного можна зробити висновок, що опис дискурсного підходу для лінгвістичного аналізу як концептуальної установки та методології в дослідженнях економічних текстів в галузі перекладознавства вимагає, в першу чергу, розуміння самого номінального значення дискурсу в сучасних гуманітарних науках.

В межах дослідження теоретичних джерел було з'ясовано, що наразі поняття дискурсу розуміється як зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості (когнітивних процесах).

Зазначено, що в українській лінгвістиці, дослідження в рамках економічної лінгвістики розпочались відносно нещодавно. Виокремлено такі тематичні групи термінології економічної дискурсу:

1) термінологія навчального та академічного економічного дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів економіки, бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного економічного дискурсу, яка застосовується в макро-економіці, мікро-економіці, доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія економічного дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статутах, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності держави / компанії в текстах медіа-дискурсу;

5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації.

Було також зазначено, що переклад термінології економічного дискурсу характеризується власною специфікою, з огляду на те, що в рамках перекладу такої термінології необхідно застосовувати перекладацькі трансформації.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ

2.1. Аналіз застосування еквівалентного перекладу та перекладацьких трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу

Практичний розділ присвячено аналізу особливостей перекладу текстів економічного дискурсу. Матеріалом для дослідження є тексти економічної тематики та їх переклад, виконаний авторкою роботи.

Першим кроком, розглянемо особливості застосування еквівалентного перекладу та лексичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу. В рамках дослідження було виокремлено такі приклади еквівалентного перекладу економічних термінів, як:

1. The additional transit period provided for in § 4 (a) to (c) shall be shown in the tariffs or in the provisions duly published in each State [63].

Додатковий транзитний період, передбачений в § 4(a)-(c), повинен бути вказаний в тарифах або в положеннях, належним чином опублікованих в кожній державі.

В цьому фрагменті було застосовано такий складений термін, як the additional transit period. При перекладі терміну було використаного його еквівалент додатковий транзитний період.

2. The tariffs must indicate all the special conditions applicable to the carriage, in particular the information necessary for calculating carriage and supplementary charges and, where appropriate, the conditions governing the conversion of currencies [63].

У тарифах повинні бути вказані всі особливі умови, застосовні до перевезення, зокрема інформація, необхідна для розрахунку транспортних і

додаткових зборів, і, при необхідності, умови, що регулюють конвертацію валют.

Як демонструє текст оригіналу, в ньому було використано такий економічний термін, як *conversion of currencies*, при перекладі якого було використано його еквівалент – конвертацію валют.

3. The publication of international tariffs shall be compulsory only in those States whose railways are parties to such tariffs as railways of departure or destination [63].

Публікація міжнародних тарифів є обов'язковою тільки в тих державах, залізниці яких є учасниками таких тарифів, як залізниці відправлення або призначення.

В цьому випадку, було здійснено еквівалентний переклад такого економічного терміну, як *international tariffs* – міжнародних тарифів.

4. With economic development, the number of non-creditworthy borrowers in the credit market decreases monotonically, and with that it becomes an increasingly attractive prospect for the lenders to make use of additional information while drawing up a financial contract [62].

З економічним розвитком кількість некредитоспроможних позичальників на кредитному ринку монотонно зменшується, і разом з цим для кредиторів стає все більш привабливою перспективою використовувати додаткову інформацію при складанні фінансового контракту.

В прикладі застосовано такий багатоскладний термін, як *drawing up a financial contract*, при перекладі якого було застосовано еквівалент: складанні фінансового контракту.

5. § 4 Two or more States, by special agreement, or two or more railways by supplementary provisions or by tariff clauses, may agree on terms derogating from the Uniform Rules for the following types of consignments [63].

§ 4 дві або більше держав за спеціальною угодою або дві або більше залізниць відповідно до додаткових або тарифних положень можуть

домовитися про умови, що відступають від єдиних правил для наступних видів вантажів [63].

В наведеному прикладі було застосовано такий економічний термін, як *tariff clauses*, в ході відтворення якого було застосовано еквівалентний переклад: тарифних положень.

6. Your product bundle should meet the needs of a particular target market [63].

Ваш набір продуктів повинен відповідати потребам конкретного цільового ринку.

В цьому випадку було застосовано еквівалентний переклад терміну *target market* – цільового ринку.

7. Start-up businesses are most successful when they concentrate their efforts on one product or one market, like a restaurant or a car service center does [63].

Починаючі підприємства отримують найбільшого успіху, коли вони концентрують свої зусилля на одному продукті або одному ринку, як це робить ресторан або автосервіс.

Як демонструє приклад, при перекладі економічного терміну *start-up businesses* було використано такий варіант, як починаючі підприємства. Отже, при перекладі було застосовано еквівалент.

8. Value-based: Based on the buyer's perception of value (rather than on your costs) [63].

Ціннісно-орієнтований: заснований на сприйнятті цінності покупцем (а не на ваших витратах).

У фрагменті було застосовано термін *value-based*, який було перекладено засобами еквіваленту: ціннісно-орієнтований.

9. The buyer's perception depends on all aspects of the product, including non-price factors such as quality, healthfulness, and prestige [63].

Сприйняття покупця залежить від усіх аспектів продукту, включаючи нецінові фактори, такі як якість, корисність і престиж.

При перекладі економічного терміну including non-price factors було застосовано еквівалент нецінові фактори.

10. Going-rate: A price charged that is the common or going-rate in the marketplace [63].

Поточна ставка: стягується ціна, яка є звичайною або поточною ставкою на ринку.

11. Thus, the increase rate of GRP in Zakarpattia region over the period of 1996 – 2010 was 192 % which brought the region to the third rating position according to that rate. [61]

Таким чином, темп приросту ВРП у Закарпатській області за період 1996-2010 рр. склав 192%, що вивело регіон на третю рейтингову позицію за цим показником.

Абревіатуру GRP, яка є економічний терміном, було відтворено засобами еквівалентної абревіатури – ВРП. Термін rate також було відтворено засобами еквівалентного перекладу – показник.

12. The increase in the scale of interregional economic differentiation and a gap between the levels of development and prosperity of the population enter the category of the world problems [61].

Збільшення масштабів міжрегіональної економічної диференціації і розрив між рівнями розвитку і добробуту населення входять в категорію світових проблем.

В цьому випадку застосовано такий складений економічний термін, як interregional economic differentiatiaion – міжрегіональної економічної диференціації. Його переклад здійснено за допомогою еквівалентів.

13. They are crucial in global terms of inequality between the countries as well as in the boundaries of particular countries in the form of social and economic inequality between particular regions and territory administration units [61].

Вони мають вирішальне значення в глобальному плані нерівності між країнами, а також в межах окремих країн у вигляді соціально-економічної

нерівності між окремими регіонами та територіальними адміністративними одиницями.

Приклад демонструє застосування такого економічного терміну, як *social and economic inequality*, при перекладі якого застосовано еквівалент: соціально-економічна нерівність.

14. This characteristic also has economic meaning and is widely used in economic comparisons when the researchers are interested in differences between the levels of regional development [61].

Ця характеристика також має економічне значення і широко використовується в економічних порівняннях, коли дослідників цікавлять відмінності між рівнями регіонального розвитку.

В даному уривку, спостерігаємо використання таких економічних термінів, як:

- *economic meaning* – економічне значення – еквівалентний переклад;
- *economic comparisons* – економічних порівняннях – еквівалентний переклад.

15. Those regions also take the largest ration of economically active population. **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**. About a third of total population of Ukraine ensures the production of 47 % of national product, whereas 7 % of total economically active population living in Kyiv produce 18 % of national product [61].

Ці регіони також мають найбільший показник економічно активного населення: близько третини всього населення України забезпечує виробництво 47% національного продукту, у той час як 7% усього економічно активного населення, що проживає в Києві, виробляють 18% національного продукту.

В уривку статті, можемо виокремити наступні економічні терміни, які було відтворено засобами еквівалентів:

- *the largest ration of economically active population* – найбільший показник економічно активного населення – еквівалентний переклад

– the volume of GRP – обсяг ВРП – еквівалентний переклад

16. In broader terms, there is a considerable regional gap related to the volume of produced GRP per capita and this gap increases every year [61].

В більш широкому плані існує значний регіональний розрив, пов'язаний з обсягом виробленого ВРП на душу населення, і цей розрив збільшується з кожним роком.

У реченні застосовано такий економічний термін, як regional gap. Термін було відтворено засобами застосування еквівалентного терміну: регіональний розрив.

17. Zaporizhzhia region is to be mentioned separately as it has been on the leading positions according to the volumes of produced GRP per capita throughout the investigation period (the second place in 1997 and the fourth place in 2008). [61]

Окремо варто відзначити Запорізьку область, яка протягом усього досліджуваного періоду займала лідируючі позиції за обсягами виробленого ВРП на душу населення (друге місце в 1997 році і четверте місце в 2008 році). [61]

Фрагмент демонструє застосування еквівалентного перекладу складеного терміну the volumes of produced GRP per capita – за обсягами виробленого ВРП на душу населення.

18. Carriage is subject to the rules relating to liability established by the Warsaw Convention or the Montreal Convention unless such carriage is not "international carriage" as defined by the applicable Conventions. [44]

Перевезення регулюється правилами відповідальності, встановленими Варшавською або Монреальською конвенціями, за винятком випадків, коли таке перевезення не є «міжнародним перевезенням», як визначено відповідними Конвенціями.

При перекладі даного речення, як ми можемо побачити, застосовано еквівалентний переклад терміну "international carriage" – міжнародне перевезення.

19. The agreed stopping places (which may be altered by Carrier in case of necessity) are those places, except the place of departure and place of destination, set forth on the face hereof or shown in Carrier's timetables as scheduled stopping places for the route. [44]

Договірні місця зупинки (які можуть бути змінені Перевізником у разі необхідності) – це ті місця, за винятком місця відправлення та місця призначення, які вказані на першій сторінці цього документа або вказані в розкладах Перевізника як заплановані зупинки на маршруті.

В цьому уривку ми можемо побачити два приклади еквівалентного перекладу:

- The agreed stopping places – Договірні місця зупинки;
- timetables – розклади.

Розглянемо також і особливості застосування лексичних трансформацій. Серед них було виокремлено такі, як:

1. Транслітерація:

20. Skimming: Involves the introduction of a product at a high price for affluent consumers. [63]

Скіммінг: передбачає впровадження продукту за високою ціною для заможних споживачів.

Приклад демонструє застосування економічного терміну Skimming, при перекладі якого було використано транслітерації: Скіммінг.

2. Адаптивне транскрибування:

21. However, for much of the history of macroeconomic modelling, financial markets have been treated in a fashion that is much simpler than they deserve. [62]

Однак протягом більшої частини історії макроекономічного моделювання фінансові ринки розглядалися набагато простіше, ніж вони того заслуговують.

Речення демонструє застосування терміну macroeconomic modelling, у складі якого застосовано термін macroeconomic. Термін було відтворено

засобами застосування трансформації адаптивного транскрибування, з огляду на те, що при перекладі, його було не лише транскрибовано, а й адаптовано до вимог української граматики: макроекономічного.

22. The ultimate activity of firms is the manufacturing of final output in the second period of their life by using a common, non-stochastic technology [62].

Кінцевою діяльністю фірм є виробництво кінцевої продукції в другий період їхнього життя з використанням загальної, нестохастичної технології.

Наведене речення репрезентує застосування терміну non-stochastic technology, складову якого було відтворено засобами застосування трансформації адаптивного транскрибування: так, при перекладі терміну non-stochastic, було застосовано український варіант нестохастичної.

3. Калькування:

23. A different type of growth would be a diversification of products, with your business offering related products [62].

Іншим типом зростання була б диверсифікація продуктів, коли ваш бізнес пропонує супутні продукти.

В цьому випадку застосовано економічний термін diversification, при перекладі якого було використано трансформацію калькування: диверсифікація.

4. Генералізація

24. The Model Services Contract contains standard step-in rights for services contracts and they are often contained in collateral warranties on construction projects or other complex procurements [40].

Типовий контракт на надання послуг містить стандартні додаткові права для контрактів на надання послуг, і вони часто містяться в гарантіях забезпечення по будівельних проектах або інших складних закупівель.

В наведеному фрагменті використано багатоскладний термін The Model Services Contract, при перекладі якого було застосовано трансформацію генералізації, з огляду на те, що склад терміну було розширено: Типовий контракт на надання послуг.

5. Конкретизація:

25. For example, at an early stage of development, formal credit markets experience severe informational frictions and a high incidence of credit rationing (Gonzalez-Vega, 1984; Bhatt, 1988; Carter, 1988) where a favoured group of firms often enjoy access to the credit market at a very low real cost, while others must rely exclusively on internally generated funds (Patrick, 1966; McKinnon, 1973; Tybout, 1983; Basu, 1984). [62]

Наприклад, на ранній стадії розвитку офіційні кредитні ринки відчують серйозні інформаційні ускладнення і високу поширеність нормування кредитів (Гонсалес-Вега, 1984; Бхатт, 1988; Carter, 1988), де привілейована група фірм часто має доступ до кредитного ринку за дуже низькою реальною вартістю, в той час як інші повинні покладатися виключно на власні кошти (Patrick, 1966; McKinnon, 1973; Tybout, 1983; Basu, 1984).

В реченні, термін *internally generated funds* було відтворено засобами застосування трансформації конкретизації, з огляду на те, що його склад було звужено. Також, було виокремлено застосовування таких багатоскладних термінів, як *formal credit markets*, *informational frictions*, перший з яких було відтворено засобами еквіваленту – офіційні кредитні ринки, а другий – засобами застосування трансформації лексичної заміни, з огляду на те, що складову *frictions* було замінено при перекладі на ускладнення: інформаційні ускладнення.

6. Додавання:

26. We assume that borrowers are divided into two groups— creditworthy/low default and non-creditworthy/high default borrowers — and a borrower's type is her private information [62].

Ми припускаємо, що позичальники поділяються на дві групи- кредитоспроможні/з низьким ризиком дефолту і некредитоспроможні / з високим ризиком дефолту, а тип позичальника - це його особиста інформація.

В цьому випадку, інтерес становлять такі терміни, як *creditworthy/low default, non-creditworthy/high default borrowers*. При перекладі цих термінів, було застосовано трансформацію додавання, з огляду на те, що в обох випадках було додано лексему ризик.

7. Лексична заміна:

27. Only since 2001, all regions had demonstrated continuous annual increase in GRP volumes up to 2008, though there are certain regional peculiarities of the increase rates. [61]

Тільки з 2001 року у всіх регіонах спостерігався безперервний щорічний приріст обсягів ВРП до 2008 року, хоча й існують певні регіональні особливості темпів приросту. [61]

В наведеному прикладі спостерігається застосування трансформації лексичної заміни при перекладі лексеми *increase* – приріст. При перекладі термінів-словосполучень *GRP volumes, the increase rates* застосовується трансформація перестановки: обсягів ВРП, темпів приросту.

The term of Latin origin *per capita* was translated by the equivalent – на душу населення.

28. Thus, the increase rate of GRP in Zakarpattia region over the period of 1996 – 2010 was 192 % which brought the region to the third rating position according to that rate [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. However, in 2011 the increase rates significantly dropped (82 % against the rate of the previous year) and Zakarpattia region stays among the outsider regions, since the volume of the produced GRP is rather low. [61]

Таким чином, темп приросту ВРП у Закарпатті за період 1996-2010 рр. склав 192%, що вивело регіон на третю рейтингову позицію за цим показником. Однак в 2011 році темпи зростання істотно знизилися (82 % до рівня попереднього року), і Закарпатська область залишається в числі регіонів-аутсайдерів, так як обсяг виробленого ВРП досить низький.

При перекладі термінів уривку було застосовано наступні трансформації: комплекс лексичної та граматичної замін – *the increase rate* –

темپ приросту – спостерігається к лексична заміна – на рівні значення слів – the increase rate, згідно словникового значення, позначає «збільшення ставки, підвищення тарифу». Також, спостерігається зміна порядку слів в словосполученні – трансформація перестановки.

Таким чином, серед лексичних трансформацій було виокремлено застосування таких, як:

1. Транслітерація.
2. Адаптивне транскодування.
3. Калькування.
4. Генералізація.
5. Конкретизація.
6. Опущення.
7. Додавання.
8. Лексична заміна.

Частотним є також застосування еквівалентного перекладу. Варто зазначити, що використання перекладацьких трансформацій, в більшості випадків, здійснюється у комплексі з іншими трансформаціями, а часто – з трансформаціями різних груп.

2.2. Дослідження специфіки використання граматичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу

Проаналізуємо також і особливості використання граматичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу. Серед них було виокремлено такі, як:

1. Перестановки:

29. Motor carriers of all sizes struggle to add capacity because of equipment shortages, supply chain issues, changing regulations, and other challenges resulting from a global pandemic [63].

Автомобільні перевізники всіх розмірів борються за збільшення пропускної здатності через брак обладнання, проблем з каналами поставок, зміни правил та інших проблем, викликаних глобальною пандемією.

В реченні оригіналу спостерігається застосування такого економічного терміну як supply chain. При перекладі, в українському варіанті було застосовано такий термін, як канали поставок. Отже, можна зробити висновок про застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що порядок слів у складі терміну було змінено.

30. Successful managers pay close attention to the needs their product bundles address for customers [63].

Успішні менеджери приділяють пильну увагу потреби, які їх пакети продуктів адресують клієнтам.

В цьому випадку, економічний термін product bundles було відтворено засобами трансформації перестановки: пакети продуктів.

31. Our pricing approach should reflect the appropriate positioning of your product in the market and result in a price that covers your cost per item and includes a profit margin [63].

Наш підхід до ціноутворення повинен відображати відповідне позиціонування вашого продукту на ринку і формувати ціну, яка покриває ваші витрати на одиницю продукції і включає маржу прибутку.

У фрагменті використано такий термін, як a profit margin, при перекладі якого застосовано трансформацію перестановки: маржа прибутку. Як демонструє приклад, порядок слів словосполучення було змінено.

32. Contracting Authorities should seek professional advice on the use, best choice, and drafting of bonds, taking into account that the availability and cost of bonds can be affected by the wider economic climate [40].

Організації-замовники повинні звернутися за професійною консультацією щодо використання, найкращого вибору і складання облігацій, беручи до уваги, що на доступність і вартість облігацій може вплинути більш широкий економічний клімат.

В прикладі використано такий термін, як Contracting Authorities. При перекладі терміну було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено: Організації-замовники.

33. You may ask yourself: “How do I choose a profitable customer segment?” [62]

Ви можете запитати себе: «як мені вибрати прибутковий сегмент клієнтів?».

Багатоскладний економічний термін прикладу a profitable customer segment також було відтворено засобами перестановки: прибутковий сегмент клієнтів.

34. However, according to the results of the activity in 2009, the region did not get into the number of five leaders. In 2008, this region took the 5th rating position in terms of GRP increase rate, but a considerable decrease (by 23.7 %) in those rates in 2009 brought the region back to the 10th place. [61]

Однак за підсумками діяльності в 2009 році регіон не потрапив до п'ятірки лідерів. У 2008 році цей регіон посів 5-у рейтингову позицію за темпами зростання ВРП, але значне зниження (на 23,7 %) цих показників в 2009 році повернуло регіон на 10-е місце. [61]

У прикладі було застосовано такий термін, як GRP increase rate, при перекладі якого було використано трансформацію перестановки, з огляду на те, що у тексті перекладу порядок слів було змінено: темпи зростання ВРП.

35. Microsoft may be best known for its Windows operating system, but it makes more money from its Azure cloud services and Office software package. [41]

Можливо, Microsoft і досі найбільше знають завдяки операційній системі Windows, проте більше грошей компанія заробляє з продажів хмарного сервісу Azure і офісного пакету програм Microsoft Office. [42]

Термін makes more money було також відтворено засобами трансформації перестановки – більше грошей компанія заробляє.

36. Our pricing approach should reflect the appropriate positioning of your product in the market and result in a price that covers your cost per item and includes a profit margin. [62].

Наш підхід до ціноутворення повинен відображати відповідне позиціонування вашого продукту на ринку і формувати ціну, яка покриває ваші витрати на одиницю продукції і включає маржу прибутку.

У фрагменті використано такий термін, як a profit margin, при перекладі якого застосовано трансформацію перестановки: маржу прибутку.

37. While Apple makes more than 50% of its money from the iPhone, and Amazon from its online store, Microsoft's strength has been sticking its fingers in several pies. [41]

Поки понад 50% коштів Apple отримує з продажів iPhone, а Amazon - зі свого онлайн-магазину, Microsoft розкладає яйця по різних кошиках. [42]

У фрагменті економічного тексту, термінологічне сполучення було відтворено засобами трансформації перестановки, так як порядок слів було змінено у тексті перекладу: makes more than 50% of its money – 50% коштів Apple отримує.

38. However, in 2011 the increase rates significantly dropped (82 % against the rate of the previous year) and Zakarpattia region stays among the outsider regions, since the volume of the produced GRP is rather low. [41]

Однак в 2011 році темпи зростання істотно знизилися (82 % до рівня попереднього року), і Закарпатська область залишається в числі регіонів-аутсайдерів, так як обсяг виробленого ВРП досить низький. [42]

Термін прикладу the increase rates було передано засобами трансформації перестановки – темпи зростання, так само як і термін produced GRP – виробленого ВРП.

39. Despite some differences, the above papers are based on a common appeal: when confronted with information problems, it is the lenders who move first by offering a menu of contracts that are (exclusively) based on their prior information about the borrowers' default probabilities. [62]

Незважаючи на деякі відмінності, вищенаведені документи базуються на загальних засадах: коли виникають інформаційні проблеми, саме кредитори діють першими, пропонуючи список контрактів ,які (виключно) засновані на їх попередній інформації про ймовірність дефолту позичальників.

У фрагменті використано такий термін, як the borrowers' default probabilities, при перекладі якого застосовано трансформацію перестановки: ймовірність дефолту позичальників.

40. The analysis of GRP dynamics starting from 1997 showed that there had been a decrease in this rate throughout Ukraine up to 2000. [41]

Аналіз динаміки ВРП починаючи з 1997 року показав, що цей показник знижувався по всій Україні аж до 2000 року. [42]

Двоскладний термін GRP dynamics було відтворено засобами трансформації перестановки: динаміки ВРП.

41. Only since 2001, all regions had demonstrated continuous annual increase in GRP volumes up to 2008, though there are certain regional peculiarities of the increase rates. [41]

Тільки з 2001 року у всіх регіонах спостерігався безперервний щорічний приріст обсягів ВРП до 2008 року, хоча й існують певні регіональні особливості темпів приросту. [42]

В цьому фрагменті спостерігається застосування трансформації перестановки: GRP volumes – обсягів ВРП; increase rates – темпів приросту.

42. Such terms as “regional disproportions”, “regional differentiation”, and “regional asymmetry” are used by researchers in the field of regional development to define and compare the peculiarities of regional economic development [61]. Notwithstanding the fact that the majority of researchers use a universal list of economic development indicators for evaluation, nowadays there is no unanimity in using the term which would describe those differences which can be observed between the regions of the country in terms of economic development [61].

Такі терміни, як "регіональні диспропорції", "регіональна диференціація", "регіональна асиметрія" використовуються дослідниками в області регіонального розвитку для визначення і зіставлення особливостей регіонального економічного розвитку. Незважаючи на те, що більшість дослідників використовують для оцінки універсальний перелік показників економічного розвитку, в даний час відсутня однаковість у використанні терміна, що описує ті відмінності, які можуть спостерігатися між регіонами країни з точки зору економічного розвитку.

Можемо виокремити наступні економічні терміни, які було відтворено засобами граматичної трансформації – трансформації перестановки: use a universal list of economic development indicators – універсальний перелік показників економічного розвитку – в даному випадку було застосовано трансформацію перестановки – economic development indicators – показників економічного розвитку.

43. In addition, the menu contract models are known to have their own limitations when used in the context of a dynamic general equilibrium growth model [62].

Крім того, відомо, що моделі контрактів мають свої власні обмеження при використанні в контексті динамічної моделі зростання загальної рівноваги.

В цьому випадку застосовано такий багатоскладний термін фінансово-економічної сфери, як a dynamic general equilibrium growth model, при перекладі якого було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів у складі терміну було змінено: a dynamic general equilibrium growth model.

44. As a second option, a lender may wish to move first and offer a menu of contracts that induces self-selection of borrowers in the same way as in a menu contract model [62].

В якості другого варіанту кредитор може побажати діяти першим і запропонувати меню контрактів, яке спонукає до самостійного вибору позичальників таким же чином, як і в меню-моделі контракту.

В цьому фрагменті було застосовано такий термін, як a menu contract model. При перекладі терміну було використано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів у складі терміну було змінено: меню-моделі контракту.

45. In the 2002 Human Development Index (which measures countries' performance in terms of life expectancy, adult literacy, school enrolment and average income), Equatorial Guinea was ranked 103 places lower than on its growth performance – reflecting poor governance of its huge oil wealth [62].

В Індексі розвитку людини 2002 року (який вимірює показники країн з точки зору тривалості життя, грамотності дорослого населення, охоплення шкільною освітою та середнього доходу) Екваторіальна Гвінея виявилася на 103 позиції нижче, ніж за показниками економічного зростання, що відображає погане управління її величезними нафтовими багатствами.

Як демонструє приклад, термін Human Development Index було відтворено засобами перестановки, так як було змінено порядок слів: Індексі розвитку людини.

2. Граматична заміна:

46. Microsoft's involvement in so many growing markets clearly has investors hopeful for its future. [41]

Той факт, що Microsoft вкладається у таку велику кількість ринків, вселяє в інвесторів надію на хороше майбутнє компанії. [42]

В наведеному прикладі, іменник involvement було відтворено засобами граматичної заміни, так як його замінено засобами дієслова вкладається.

47. The efforts of the researchers are mostly focused on inequalities related to distribution of profits, since that characteristic of inequality is most accessible for measurement and distinctly presented [61].

Зусилля дослідників в основному зосереджені на нерівностях, пов'язаних з розподілом прибутку, так як ця характеристика нерівності найбільш доступна для вимірювання і чітко представлена.

В даному випадку, спостерігаємо трансформацію граматичної заміни – множина profits була перекладена однією прибутку: distribution of profits – розподілом прибутку.

48. Rapid industrialisation was viewed as the key to growth, and it was encouraged by a mixture of subsidies to industry, tariff protection and, in many cases state ownership [61].

Швидка індустріалізація розглядалася як ключ до зростання, і вона заохочувалася поєднанням промислових субсидій, тарифного захисту та, у багатьох випадках, державної власності.

В ході відтворення словосполучення a mixture of subsidies to industry, перекладачем було застосовано трансформацію граматичної заміни, так як іменник industry було передано засобами іменника: промислових. Також було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

Отже, серед граматичних трансформацій було виокремлено застосування таких, як:

- перестановки;
- граматична заміна.

2.3. Особливості використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу

Розглянемо також і особливості використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі текстів економічного дискурсу. Серед них було виокремлено наступні:

1. Модуляція:

49. Any contracting party shall, however, be free to maintain its requirements of direct consignment existing on the date of this Agreement, in respect of any goods in regard to which such direct consignment is a requisite condition of eligibility for entry of the goods at preferential rates of duty or has relation to the contracting party's prescribed method of valuation for duty purposes [63].

Однак будь-яка Договірною стороною може зберігати свої вимоги щодо прямого відправлення, що діють в рамках цієї Угоди, щодо будь-яких товарів, щодо яких така пряма відправка є необхідною умовою права на ввезення товарів за пільговими ставками мита або має відношення до запропонованого Договірною Стороною методу оцінки для нарахування суми сплати мита.

У фрагменті було використано такий економічний термін, як *duty purposes*, при перекладі якого було застосовано трансформацію модуляції, так як сенс терміну було розвинуто при перекладі: нарахування суми сплати мита. Зазначимо також, що термін *at preferential rates* було відтворено засобами еквіваленту: за пільговими ставками.

50. The challenge for policy is to combine growth-promoting policies with policies that allow the poor to participate fully in the opportunities unleashed and so contribute to that growth [62].

Завдання політики полягає в тому, щоб поєднувати політику, що стимулює економічне зростання, з Політикою, що дозволяє бідним повною мірою використовувати можливості, що відкриваються, і тим самим сприяти цьому зростанню.

В наведеному прикладі, було застосовано трансформацію модуляції, так як сенс терміну *growth-promoting policies* було розвинено: політику, що стимулює економічне зростання. Також, було застосовано трансформацію перестановки, так як порядок слів було змінено при перекладі.

2. Описовий переклад:

51. 214 Analytical index of the GATT [63].

214 Аналітичний індекс ГАТТ (Генеральної угоди з тарифів і торгівлі)

В наведеному прикладі застосовано такий варіант перекладу, як описовий переклад, так як аббревіатуру ГАТТ було розшифровано при перекладі українською мовою: ГАТТ (Генеральної угоди з тарифів і торгівлі).

52. In the absence of any output or labour endowment, a CW borrower must acquire external finance from a household (of the same generation) to exploit such an opportunity [62].

За відсутності будь-яких виробничих або трудових ресурсів, кредитоспроможний позичальник (CW) повинен отримати зовнішнє фінансування від домогосподарства (того ж покоління), щоб скористатися такою можливістю.

У реченні оригіналу спостерігається застосування такого терміну, як CW borrower, при перекладі якого було застосовано трансформацію описового перекладу, з огляду на те, що значення аббревіатури було експліковано: кредитоспроможний позичальник (CW).

53. Loss-leader: Based on selling at a price lower than the cost of production to attract customers to the store to buy other products [63].

Товар, що продається за ціною нижче вартості для залучення покупців: підхід заснований на продажу товару за ціною нижче собівартості виробництва для залучення покупців в магазин для покупки інших товарів.

В прикладі використано описовий переклад терміну loss-leader, з огляду на те, що в рамках перекладу було відтворено значення терміну: товар, що продається за ціною нижче вартості для залучення покупців.

54. More regular reviews (e.g. every 6 months or less) are particularly recommended for Public Sector Dependent Suppliers (unless these provide low risk Bronze contracts)¹⁶ and suppliers flagged by Contracting Authorities as critical for their services or which are perceived to have other than a low risk of financial failure [40].

Більш регулярні перевірки (наприклад, кожні 6 місяців або рідше) особливо рекомендуються постачальникам, залежним від державного сектора

(якщо тільки вони не укладають контракти з низьким рівнем ризику середнього рівня важливості) 16, а також постачальникам, зазначеним Органами-замовниками як критично важливі для їх послуг або які, як вважається, мають інші ризики, крім низького ризику фінансового краху.

Приклад демонструє застосування такого багатоскладного терміну, як lowrisk Bronze contracts, в ході перекладу якого було застосовано трансформацію описового перекладу, так як складову терміну Bronze було передано як контракти середнього рівня важливості. Термін Public Sector Dependent Suppliers було відтворено засобами застосування трансформації перестановки: постачальникам, залежним від державного сектора.

55. New technologies offer not only ‘catch-up’ potential but also ‘leapfrogging’ possibilities [62].

Нові технології пропонують не тільки потенціал надолуження втраченого, але і можливості інтенсивного прогресу.

В рамках перекладу, термін leapfrogging було описано засобами словосполучення інтенсивного прогресу. Отже, значення терміну передано засобами описового перекладу.

56. DFID will work for inclusive growth through a number of programmes and continues to spend heavily on health and education, which have a major impact on poor people’s ability to take part in growth opportunities [62].

Міністерство фінансів буде домагатися інклюзивного зростання за допомогою ряду програм і продовжить виділяти значні кошти на охорону здоров'я та освіту, які мають серйозний вплив на здатність бідних людей брати участь у можливостях зростання.

В наведеному прикладі, аббревіатуру DFID було передано засобами описового перекладу, так як аббревіатуру було передано засобами словосполучення Міністерство фінансів.

3. Антонімічний переклад:

57. Demand has simply spiked way too much over the past year as the great economic bounce back has progressed [63].

Попит просто занадто сильно зріс за останній рік у міру того, як тривав значний економічний регрес.

При перекладі уривку *the great economic bounce back has progressed* було застосовано трансформацію антонімічного перекладу: так, у тексті оригіналу мова йде про «прогрес падіння економіки», проте, при перекладі, конструкцію *has progressed* було відтворено засобами антоніму регрес. Отже, було використано трансформацію антонімічного перекладу.

58. Збереження оригіналу:

59. 4.1.1 The EFS of suppliers (previously bidders), and hence the risk of their financial failure, can deteriorate after procurement, either gradually or suddenly (for example because of the loss of a major contract or flooding or fire incident) [40].

4.1.1 EFS постачальників (раніше учасників торгів) і, отже, ризик їх фінансового краху можуть погіршитися після закупівель, або поступово, або раптово (наприклад, через втрату великого контракту або інциденту з повінню або пожежею).

Також, в рамках дослідження вдалось виокремити приклад застосування збереження оригіналу, де у складі економічного терміну використано аббревіатуру, яку було передано засобами оригіналу: *The EFS of suppliers* – EFS постачальників.

Отже, серед лексико-граматичних трансформацій було виокремлено застосування таких трансформацій, як: модуляція, описовий переклад, антонімічний переклад.

Також, було виокремлено приклад застосування збереження оригіналу.

Таким чином, в рамках дослідження було виділено такі способи перекладу економічних термінів з англійської мови українською:

1. Еквівалентний переклад;
2. Лексичні трансформації: адаптивне транскрибування, транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, додавання, опущення, лексична заміна;

3. Граматичні трансформації: перестановки, граматична заміна;
4. Лексико-граматичні трансформації: описовий переклад, модуляція, антонімічний переклад;
5. Збереження оригіналу.

Результати статистичного дослідження наведено на рис. 2.1.

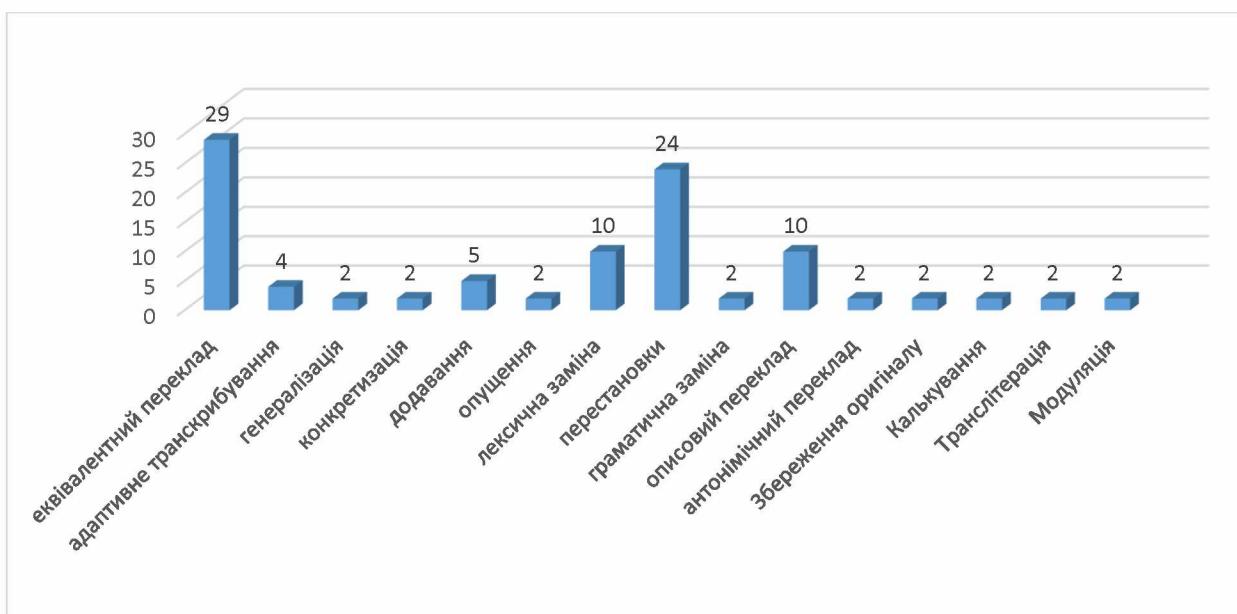

Рис. 2.1. Результати статистичного аналізу

Отже, було отримано такі результати дослідження: еквівалентний переклад було застосовано у 29% прикладів; адаптивне транскрибування було застосовано у 4% прикладів; генералізація була застосована у 2% прикладів; конкретизація була застосована 2% прикладів; додавання було застосовано у 5% прикладів; опущення було застосовано у 2% прикладів; лексична заміна була застосована 10% прикладів; перестановки було застосовано у 24% прикладів; граматична заміна була застосована 2% прикладів; описовий переклад було застосовано у 10% прикладів; антонімічний переклад було застосовано у 2% прикладів; збереження оригіналу було застосовано у 2% прикладів, калькування було використано у 2% прикладів, транслітерацію застосовано у 2% прикладів, модуляцію застосовано у 2% прикладів.

Таким чином, аналіз дозволив встановити, що найбільш вживаним способом перекладу термінів економічної сфери є еквівалентний переклад, який було застосовано у 29% прикладів, а також трансформація перестановки, яку було застосовано у 24% прикладів. Менш вживаними є лексична заміна, яку було використано у 10%, описовий переклад, який також було застосовано у 10% прикладів, додавання, використане у 5% прикладів, адаптивне транскрибування, яке було застосовано у 4% прикладів. Найменшу кількість складають такі способи перекладу, як генералізація, конкретизація, опущення, граматична заміна, антонімічний переклад, збереження оригіналу, калькування, транслітерація, модуляція, які було застосовано у 2% прикладів на кожну трансформацію.

В рамках дослідження було виділено такі способи перекладу економічних термінів з англійської мови українською: еквівалентний переклад; лексичні трансформації: адаптивне транскрибування; транслітерація; калькування; генералізація; конкретизація; додавання; опущення; лексична заміна; граматичні трансформації: перестановки; граматична заміна; лексико-граматичні трансформації: описовий переклад; модуляція; антонімічний переклад; збереження оригіналу.

Статистичний аналіз дозволив отримати такі результати: еквівалентний переклад було застосовано у 29% прикладів; адаптивне транскрибування було застосовано у 4% прикладів; генералізація була застосована у 2% прикладів; конкретизація була застосована 2% прикладів; додавання було застосовано у 5% прикладів; опущення було застосовано у 2% прикладів; лексична заміна була застосована 10% прикладів; перестановки було застосовано у 24% прикладів; граматична заміна була застосована 2% прикладів; описовий переклад було застосовано у 10% прикладів; антонімічний переклад було застосовано у 2% прикладів; збереження оригіналу було застосовано у 2% прикладів, калькування було використано у 2% прикладів, транслітерацію застосовано у 2% прикладів, модуляцію застосовано у 2% прикладів.

ВИСНОВКИ

Роботу присвячено дослідженню особливостей перекладу текстів економічного дискурсу. Під час дослідження наукового матеріалу, в межах теми кваліфікаційної роботи, було проаналізовано великих обсяг праць зарубіжних та українських науковців.

Проведене дослідження дало нам змогу встановити походження, розвиток, концепцію та поняття терміну «дискурс». Зокрема, аналіз теоретичних джерел дозволив встановити, що наразі поняття дискурсу розуміється як:

- зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами;
- мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, котрий бере участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості.

На основі даних теоретичної розвідки виокремлено такі тематичні групи термінології економічного дискурсу:

- термінологія навчального та академічного економічного дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів економіки, бізнесу, менеджменту та підприємництва;
- термінологія ритуально-суспільного економічного дискурсу, яка застосовується в макро-економіці, мікро-економіці, доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;
- термінологія економічного дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статутах, тощо;
- термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності держави / компанії в текстах медіа-дискурсу;
- термінологія дискурсу професійної ділової комунікації.

Аналіз показав, що переклад термінології економічного дискурсу характеризується власною специфікою, з огляду на те, що в рамках перекладу такої термінології необхідно застосовувати перекладацькі трансформації. У роботах науковців виокремлені такі види трансформацій, як:

- лексичні (транслітерація, перекладацьке транскрибування, калькування, деякі лексико-семантичні заміни);
- граматичні (граматичні заміни і членування речення);
- комплексні (експлікація або описовий переклад, антонімічний переклад та компенсація).

Практична частина дослідження присвячена аналізу особливостей перекладу текстів економічного дискурсу. Матеріалом для дослідження стали тексти економічної тематики.

Статистичний аналіз дозволив встановити, що найбільш вживаним способом перекладу термінів економічної сфери є еквівалентний переклад, який було застосовано у 29% прикладів, а також трансформація перестановки, яку було застосовано у 24% прикладів. Менш вживаними є лексична заміна, яку було використано у 10%, описовий переклад, який також було застосовано у 10% прикладів, додавання, використане у 5% прикладів, адаптивне транскрибування, яке було застосовано у 4% прикладів. Найменшу кількість складають такі способи перекладу, як генералізація, конкретизація, опущення, граматична заміна, антонімічний переклад, збереження оригіналу, калькування, транслітерація, модуляція, які було застосовано у 2% прикладів на кожну трансформацію.

Проведена робота з матеріалами в межах теми дала можливість визначити, що в українській лінгвістиці дослідження в рамках економічного перекладу є відносно новим напрямком.

Було опрацьовано значний обсяг матеріалу англomовних видань, що дало нам можливість провести власне дослідження перекладацьких трансформацій. Ми дійшли до висновків, що даний напрям досліджень є на

сьогодні одним з найперспективніших напрямків у сфері перекладознавства. Економічна сфера щодня розвивається, тому дослідження в цьому напрямку є актуальними та потребують вдосконалення.

В межах дослідження було доведено, що практичне значення наукової роботи полягає у можливості використання результатів дослідження при написанні курсових і дипломних робіт з перекладознавства, на практичних заняттях з розділу «Переклад термінів», на семінарських заняттях з «Порівняльної лексикології англійської та української мов». Також нами показано можливість використання матеріалу і результатів дослідження при роботі в області лексикографії, при подальшому вивченні проблем термінології.